

Rola nieświadomego widzenia w działaniu i nabywaniu wiedzy

1. Cel projektu.

Świadomie widzę kubek na moim biurku. To świadome widzenie kubka jest dla mnie okazją do nabycia jakiejś wiedzy. Prawdy, jakie mogę poznać dzięki temu doświadczeniu, określają jego *epistemiczną wartość*. Świadome widzenie kubka umożliwia mi także podjęcie szeregu działań. Epistemiczna wartość mojego doświadczenia oraz możliwości działania, jakie ono przede mną otwiera, składają się na jego *poznawczą wartość*. Czy ta poznawcza wartość byłaby inna, gdyby moje widzenie kubka było nieświadome? Jeśli tak, czy ta różnica była by znacząca, i w jakim sensie? Czy świadome i nieświadome widzenie są sobie równe pod względem epistemicznej wartości? Czy można wskazać takie działania, które mogą być wykonane wyłącznie wtedy, gdy są poprzedzone świadomym widzeniem? Badania prowadzone w ramach niniejszego projektu będą polegały na poszukiwaniu odpowiedzi na tego typu pytania. Celem projektu jest określenie poznawczej wartości nieświadomego widzenia. Jego końcowym rezultatem będzie teoretyczny model charakteryzujący rolę nieświadomego widzenia w działaniu i nabywaniu wiedzy.

2. Jakie badania będą realizowane w projekcie?

Projekt jest usytuowany na pograniczu filozofii percepcji, epistemologii, filozofii działania oraz filozofii świadomości. Charakterystyczną cechą jego metodologii jest wykorzystywanie aktualnych i dobrze ugruntowanych ustaleń empirycznych jako przesłanek w argumentach filozoficznych. Poznawcza wartość nieświadomego widzenia będzie badana poprzez sprawdzanie, w jakim stopniu wybrane teorie filozoficzne są zgodne z relewantnymi danymi empirycznymi zgromadzonymi przez psychologię i neuronaukę poznawczą. Teorie, które wypadną w tym teście najlepiej, zostaną zmodyfikowane i rozszerzone, tak aby zwiększyć ich moc eksplanacyjną. Końcowy rezultat badań będzie możliwie najbardziej komplementarnym połączeniem ustaleń pochodzących ze wszystkich relewantnych obszarów badawczych.

3. Powody podjęcia tematyki badawczej.

Psychologiczna literatura dotycząca nieświadomego widzenia jest bardzo bogata, natomiast jak do tej pory znacznie mniej powiedziano o tym zjawisku z filozoficznego punktu widzenia. Szczególnie słabo zbadanym zagadnieniem jest kwestia zgodności wiodących filozoficznych teorii percepcji, wiedzy, działania oraz świadomości z danymi empirycznymi dotyczącymi nieświadomego widzenia. Ponieważ zgromadzono już wielką ilość takich danych, a domniemane przypadki nieświadomego widzenia są w dalszym ciągu przedmiotem intensywnych badań eksperymentalnych, nadszedł właściwy moment, aby zbadać to zjawisko pod kątem filozoficznym. Określenie poznawczej wartości nieświadomego widzenia wniesie istotny wkład w rozwój filozoficznych badań nad percepcją, wiedzą, działaniem oraz świadomością.